

Kroniek van de oude herberg de Valk aan de Markt

door Jan van Helvoirt

De laatmiddeleeuwse valkenjacht vond elk jaar plaats op de uitgestrekte Esbeekse heide. Reeds in 1395 kregen de Oirschotse kanunniken van Johanna van Brabant het recht om daar te jagen met *perden, vogelen en honden*. Op *het Goed vanden Dijcke* in Esbeek, gelegen achter de huidige prachtige linde op het Spaaneind, kreeg men na afloop een rijkelijke maaltijd voorgeschoteld. De oudst bekende Beekse valkenier was Hendrick Henrick Spilmaker alias Spiltack, genoemd naar zijn 'gereedschap'. Tussen het Klein Loo en het Groot Loo bezat deze 'valkenaer' *de Valcken Rijt* rondom in de Heide. Het toponiem 'valke' betekende overigens bijna altijd: drassige zachte bodem! Zijn kleindochter Adriaentje huwde de Beekse valkenier Corstiaen Cornelis Crols, die in 1602 een 'therselle' (=mannetjesvalk) verkocht aan graaf Karel van Arenberg. De laatst bekende 'valker' was Peter Adriaen Jan Bruers alias van Dun, die in 1640 op hoge leeftijd overleed *gansch with van haeren*.

Voor de aloude herberg met die mooie naam moeten we verkassen richting de Petrus Kerk. Daar bezat Mechteld Willem van Herck weduwe van Dirk Hein Bax soen in 1532 hoeve 'den Valck gelegen aan den Kerkhof by de Plaetse'. Symon Dirck Henric Bax erfde in dat jaar de Valck 'aenden Kerkhof'. Deze Dirck Symons Back was ook geboren in de Valck en hij promoveerde op 29 augustus 1547 te Leuven. Cornelis Adriaensz de Gruyter woonde in 1560 in de Valck. Willem Dirck Otten kocht in 1562 de Valck 'aenden Kerckhoeve'. Willem Dierck Otten bezat in 1569 de Valck bij de Petruskerk. Frans Otten werd in 1570 geboren in de Valck. Het huis achter de Valk verkocht Jan Jan Mercx aan Peter Adriaen Peter Thijs. Hendrick Cornelis Schilders bewoonde in 1600 de Valk. De kinderen van Henrick Cornelis Schilders, vorster en voerman (1576-1624), erfden op 28 februari 1628 de Valk. Aerts Peter van Heze bezat in 1653 het huis met brouwhuis de Valk noord het 'Kerckhof bij de Merckt aan de Gelderstraat en zuid een Straatje'. In 1747 werden in herberg de Valk vanwege de Franse dreiging een luitenant en negen paarden ingekwartierd van het 'Corps Keizerlijke Troepen' bestaande uit 140 man.

De erfgenamen van de Valk werden in 1768 beboet omdat de gevaarlijk smeulende 'assche' te dicht bij de gevel lag. Hendrina Otten erfde in 1768 huis en brouwerij de Valk groot 1 loopse. Peter van Heesch kocht in 1774 het huis met de brouwerij de Valk. Pero van Heesch bezat in 1777 nog steeds het huis en hof de Valk. Op Vastenavond 12 februari 1789 raakte de Esbenaar Willem Havermans, hij boerde op de latere 'In den Bockenreijder' op het gehucht Dun, in de Valk hardhandig slaags met de Benaar Jan Thomas Hagen. In 1790 was Pero van Heesch actief als herbergier en brouwer in de Valk. In 1791 waren er in Beek drie brouwerijen aanwezig, waarvan alleen de Valk nog in bedrijf was. De weduwe van Pero van Heesch bood een groep Franse officieren vanaf 27 augustus 1794 enige tijd onderdak in de Valk. De stemlijst voor de grondwetvergadering op 17 april 1798 voor Esbeek, Dun, Hoog en Laag Spul ten behoeve van de Bataafsche Republiek lag in de Valk. In 1800 begon de schouwvoering bij de Valk aan de Markt en verder op de Bossche Baan. De bierbrouwer Peter van Hees vererfde in 1826 huizinge, stal, schuur en bierbrouwerij genaamd de Valk, oost de Straat en zuid het Kerkstraatje. De kinderen Kunen verkochten in 1837 een huis met erf in de Gelderstraat naast de Valk met een 'smalle gang'. Ferdinandus van Mieghem wilde in 1847 in de brouwerij de Valk een 'Droog Est voor Mout' bouwen. De leerlooier Petrus Damen kocht uiteindelijk herberg de Valk bij de Sint Petrus Kerk. De naam de Valk verhuisde naar een nieuw pand in zuidelijke richting naar de hoek van de Gelderstraat en *de Spulsestraat* (nu Papenstraat).

Op 8 juli 1890 brandden in de Gelderstraat het huis van de winkelier Jacobus Tooten en het pand van de tapper en logementhouder Franciscus Damen, genaamd de Valk, geheel af. Het koffiehuis en logement de Valk werd vanaf 31 juli 1890 opnieuw gebouwd. De familie Majoie verkocht in 1904 in de herberg de Valk van Frans Damen het perceel *de Elsakker*. Frans Damen was in 1906 nog steeds de eigenaar van 'Hotel De Valk'. Op 23 september 1907 werd het 'Tramstation De Valk' geopend. Peter Damen verkocht in 1921 in de Valk *de Molenakker*. In 1923 werd de weg tussen 'Hotel De Valk' en de weg naar het Hoog Spul verlegd. De definitieve veiling in mei 1926 door W.J. Hubert van Beusekom van een Weegbrug aan de Diessenseweg en gronden in Goirle en Hilvarenbeek vond plaats in 'Hotel De Valk'. In 1936 werd de Papestraat van de Valk tot het huis van Cees Moonen met sintels verhard. De ijsclub 'De Flaes' had in 1970 haar onderkomen nog steeds in 'Hotel De Valk' van Harry van de Zande. De Valk werd gesloopt en ter plaatse werd in 1983 het nieuwe Postkantoor gebouwd. In datzelfde jaar werd op die locatie een klein archeologisch onderzoek verricht: de plaats van de laatmiddeleeuwse winkel/herberg/brouwerij *Sint Joris* van de befaamde Beekse president Thielman Lemnius, de huidige HEMA. Zou de Heilige Petrus 'in zijn Banden' er met al die wisselende namen nu nog ... een touw aan vast kunnen knopen?

'De Ouwe Kuyp' waar voorheen eeuwenlang de 'Valk' was gevestigd